

**THE EPICENTRE OF THE SAHEL CRISIS:
JIHADIST INSURGENTS IN MALI AND THE
LIPTAKO GOURMA BORDER REGION****A SZÁHEL-ÖVEZET VÁLSÁGÁNAK EPI-
CENTRUMA: DZSIHÁDISTA FELKELŐK
MALIBAN ÉS A LIPTAKO-GOURMA
HATÁRVIDÉKEN**BARANYI Eszter¹**Abstract**

My thesis deals with the jihadist insurgent groups in Mali and the Liptako-Gourma border region. The Liptako-Gourma border region, which is the epicentre of the Sahel crisis, is made up of the border regions shared by Mali, Burkina Faso and Niger. Following the jihadist turn of the Tuareg insurgency in 2012, international actors have arrived in the region, with France and the European Union, as well as our country, recognising the importance of stability in the region, given its proximity to Europe and the dangers of migration towards Europe as a result of the crisis. International operations in 2013 were expected to completely eradicate jihadist groups, but the crisis spread to central Mali and then to neighbouring Burkina Faso and Niger. By 2015, the crisis had become regionalised and civilian casualties increased with the emergence of local groups of two global terrorist organisations, the Islamic State and al-Qaeda. I analyze the crisis to explain jihadist regionalization and success, focusing on local conflicts, state neglect of the north and borderlands, jihadist governance, and control of illegal trade routes.

Keywords

Mali, Burkina Faso, Niger, jihadist insurgency, Liptako-Gourma

Absztrakt

A Száhel-övezet válságának epicentrumaként jellemezhető a Liptako-Gourma határvidék, amelyet Mali, Burkina Faso és Niger közös határmenti régiói alkotják. A 2012-es tuareg lázadás dzsihádisták fordulatát követően a nemzetközi szereplők is megérkeztek a térségbe, Franciaország és az Európai Unió és hazánk is felismerte a régió stabilitásának fontosságát, a térség Európához való közelsége és a válság következtében Európa felé irányuló migrációban rejlő veszélyek miatt. A 2013-as nemzetközi műveletektől a dzsihádisták csoportok teljes felszámolását várták, azonban a válság tovább terjedt Mali középső területeire, majd a szomszédos országokra, Burkina Fasóra és Nigerre is. 2015-re a válság regionalizálódott és a két globális terroristaszervezet, az Iszlám Állam és az al-Kaida helyi csoportjainak megjelenésével a civil áldozatok száma is tovább nőtt. Dolgozatomban a válság elemzésén keresztül próbálom bemutatni a regionalizálódás és a dzsihádisták csoportok sikerének okait, amelyek főként dzsihádisták által kihasznált helyi konfliktusokhoz, az állam által perifériaterületként kezelt északi területekhez és a határvidékhez, az alternatív, államot felváltó dzsihádisták uralomhoz, és az illegális kereskedelmi útvonalak ellenőrzéséhez kapcsolódik.

Kulcsszavak

Mali, Niger, Burkina Faso, dzsihádisták felkelések, Liptako-Gourma

¹ eszterbaranyi01@gmail.com | ORCID: 0009-0000-4112-127X | University Student, Ludovika University of Public Service | Egyetemi hallgató, Nemzeti Közszerológiai Egyetem

BEVEZETÉS

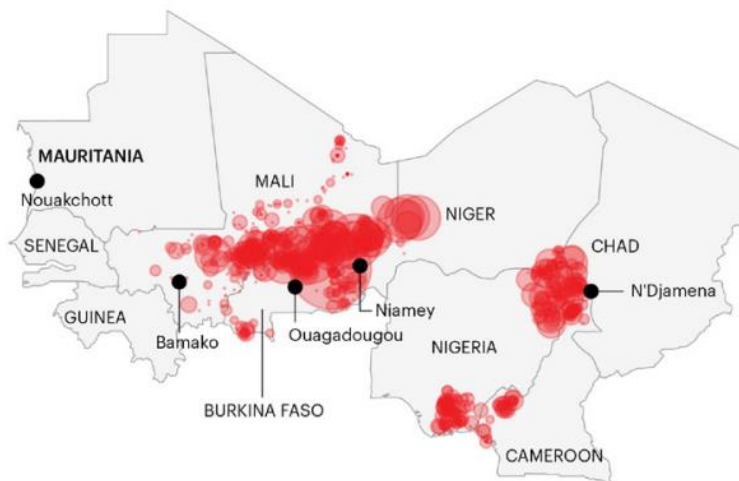
A Liptako-Gourma határvidék, melyet három nyugat-afrikai ország, Burkina Faso, Mali és Niger közös határmenti régiói alkotnak, a Száhel-övezetben folyó válság epicentrumává vált a már több, mint egy évtizede zajló, Észak-Maliból induló tuareg lázadás regionalizációjának és etnicizálódásának köszönhetően. A válság 2013-ig Észak-Mali területére koncentrálódott, majd fokozatosan áterjedt az ország középső részére, 2015-től kezdődően pedig a Malival szomszédos határmenti régiókra Niger és Burkina Faso területére is. [1]

A válság középpontjában a dzsihádisták felkelő szervezetek állnak, melyek közül a legjelentősebbek a két globális terrrorszervezet, az al-Kaida és az Iszlám Állam helyi csoportjai. A Jama'at Nasr al-Islam wal Muslimin (JNIM) az al-Kaida regionális ernyőszervezeteként alakult 2017-ben. Négy, a térségben már 2017 előtt is működő dzsihádisták csoportja alapította, hogy együttműködve hatékonyabban tudják összehangolni tevékenységüket. A JNIM legnagyobb riválisa, az Iszlám Állam helyi csoportja, az Islamic State in the Greater Sahara (ISGS), melynek megerősödése 2019-ben kezdődött. A két szervezet a műveleti terület kiterjesztéséért, az illegális kereskedelem útvonalai feletti ellenőrzésért és különböző etnikai csoportok támogatásáért is verseng, ami tovább növeli a térségben folyó erőszakot. [2] A régió instabilitásának további komplex okai vannak, többek között a fogyatkozó erőforrásokért folyó harc, a klímaváltozás okozta éghajlati változások, az éhezés, etnikai konfliktusok, az alapvető szolgáltatások hiánya, az állammal szembeni bizonytalanság kialakulása. A válság súlyosságát mutatja, hogy a három országban több, mint 2,600,000 ember kelt át a szomszédos államokba, közülük 208,700-nál is többen hagyták el véglegesen a régiót. [3] A Száhel-övezet területén Maliban, Nigerben és Burkina Fasóban nőtt legnagyobb arányban az szélsőséges csoportok által okozott halálozások száma, ami 2007-hez képest tízszeres növekedést mutat. Ez a 2012-es tuareg lázadást követő, regionálissá fejlődő válság következménye. A Global Terrorism Index adatai alapján a három országban, csak 2021-ben több, mint 1800 ember halálát okozták a támadások. [4]

A Maliban kezdődő válság sem a regionális, sem pedig a nemzetközi szereplők figyelmét nem kerülte el. Számos nemzetközi szervezet és ország által küldött katonai megfordult Maliban és a határvidéken. A legfontosabb terrorizmusellenes erők közé tartozik az ENSZ MINUSMA missziója, a franciák által indított Operation Serval, majd Operation Barkhane, az EUTM Mali és az EUCAP Sahel Mali missziók melyek tevékenysége 2013-tól kezdődően működött Észak- és Közép-Maliban. [5] Több európai ország, beleértve Magyarországot, felismerte a Száhel-övezet és a Liptako-Gourma határvidék stabilitásának fontosságát, számolva a növekvő erőszak következtében akár az Európa Unió irányába elinduló több százszázas embertömeg menekülésével, ezért többen csatlakoztak a 2020-ban alakuló speciális Task Force Takuba művelethez. [6] Regionális erők is részt vettek a terrorizmusellenes harcokban, a G5 Sahel Joint Force 2017 óta látja el a feladatait. [7] Fontos megjegyezni, hogy a franciák által indított műveleteket (Barkhane és Takuba) 2022-től kezdődően felfüggesztették, a Maliban puccs által hatalomra kerülő kormánnyal való megegyezés hiányában. A kivonulás az erőszak fokozódásához és a lakóhelyüket elhagyni kényszerülő emberek számának növekedéséhez vezethet. [8]

Terrorist attacks in the Sahel, 2007–2021

Most terrorist attacks occur away from major urban centers.

1. ábra: Nyugat-Afrika konfliktuszónái. Forrás: Dragonfly Terrorism Tracker

A nemzetközi szereplők megjelenése ellenére a szélsőséges csoportok tovább tudták növelni műveleti területüket és harcosaik számát. A dzsihádisztus, amely néhány évvel ezelőtt még úgy tűnt, hogy csupán Mali északi részét érinti, 2022-re már az ország 75%-ára kiterjedt, és Burkina Faso és Niger területeit is egyre nagyobb arányba érinti. [9]. A dzsihádisták felkelő csoportok kiválóan tudtak alkalmazkodni a térség adta sajátosságokhoz: az állandó etnikai ellentétekhez, a fogyatkozó erőforrások megszerzéséért folytatott harcokhoz, a virágzó illegális kereskedelemhez és egyéb tényezőkhez. A toborzás és a működés fenntartásához lokális célokat kellett előtérbe helyezniük melyekkel sikeresen megtudták nyerni a helyi lakosságot és a különböző etnikai csoportokat. [10] Publikációmban a 2012-ben kirobbanó válság bemutatásán keresztül próbálom megmutatni dzsihádisztus globális-lokális jellegét Maliban és a Liptako-Gourma határvidéken. Továbbá megpróbáltam választ találni a területen egyre több áldozatot követelő dzsihádisták csoportok megjelenésének okaira, arra, hogy a szélsőségesek hogyan fordítják előnyükre a helyi konfliktusokat és hogy miért ennyire nehéz a terrorizmus elleni harc a Liptako-Gourma hármashatár régiójában. A publikáció két részben lesz olvasható, melyben az első rész a válság hátterét és a regionalizálódáshoz vezető utat tárja fel, a második pedig a már több országra kiterjedő dzsihádisztussal foglalkozik.

A VÁLSÁG KEZDETE ÉSZAK-MALIBAN ÉS A DZSIHÁDISTA HATALOMÁTVÉTEL

A 2012-es tuareg lázadás kitörésének okai és a dzsihádisták hatalomátvétel körülményei

A 2012-es tuareg lázadás nem egyedüli eset volt Mali történetében, megelőzte három másik, 1963-ban, 1991-ben és 2006-ban. A négy lázadás célja Mali északi területének,

Azawadnak a függetlensége volt. Azawad a tuaregek és arabok otthona már évszázadok óta, sivatagos terület, melynek lakossága gyér. Legfőbb városai Gao, Timbuktu és Kidal, melyek a tuareg törzsek számára kiemelt központok. Az ország függetlenedése után a tuaregek és az arabok, messze a fővárostól, Bamakotól, az egyenlőtlen politikai képviselet és a gazdasági marginalizáció okán úgy érezték, a Mali állam nem biztosítja az egyenlőséget számukra a többi országlakossal, etnikummal szemben. Az északi területeken élők úgy tekintettek Bamakóra, mintha egy másik ország fővárosa lenne, Bamakóból pedig az északi területeket veszélyes, járhatatlan sivatagnak gondolták. [11] A tuaregeket nem csak a Mali társadalom más etnikumú tagjai kezelték „különbözőként”, hanem maguk a tuaregek is felsőbbrendűnek érezték magukat a többi etnikumhoz képest. Mali lakosainak többsége a mandé nyelvet beszélő etnikai csoport [12] része, a tuaregek csupán 3%-át adják a társadalomnak, azonban a kevésbé lakott Észak-Mali területén számuk jelentős, ezért egy földrajzi határvonalat húzhatunk az északon élő tuaregek, arabok és a délen élő mandé, szonghaj és más etnikumok között.

Észak-Mali, a tuaregek otthona hagyományosan része volt a Nyugat-Afrikán átmenő kereskedelmi útvonalaknak, ami a francia uralom alatt és az 1960-as függetlenséget követően háttérbe szorult. Jelenleg újraéledőben van a terület gazdasági jelentősége, ez azonban az illegális kereskedelemről fakad. Már nem az arany és a só a fő kereskedelmi cikk, hanem a kábítószer, fegyverek, cigaretta, üzemanyag. A tuaregek történelméhez hozzátartozik, hogy mivel jól kiismerik magukat a sivatagban, ezért aktívan részt vettek a kereskedelemben, beleértve a rabszolgakereskedelmet is. A tuaregek különbözőségének érzése és az állam általi elhanyagoltságuk vezetett a lázadások kitöréséhez. [13]

A 2012-es felkelés első időszakának a sikere, annak volt köszönhető, hogy Kadhafi halálát követően kb. 3000 képzett tuareg harcos tért haza Maliba azzal a motivációval, hogy fegyvert fogjanak a bamakói kormánnyal szemben. A hazatérő tuaregek megalkották a Nemzeti Mozgalom Azawad Felszabadításáért- Mouvement national de libération de l’Azawad (MNLA) mozgalmat, mely sikeresen tudta egységbe szervezni a különböző tuareg és arab csoportokat és együttesen felkeltek Azawad függetlenségéért. A Szaúd-Arábiából hazatérő Iyad Ag Ghali [14] szeretett volna az MNLA élére lépni, azonban ezt az MNLA vezetői megakadályozták radikális iszlám nézetei miatt. Válaszlépésként létrehozta saját szervezetét az Ansar Dine-t, mely egy dzsihádistá felkelő szervezet volt. Az Ansar Dine együttműködve két másik iszlamista szervezettel az al-Kaida helyi csoportjával az Al-Qaeda in the Islamic Maghrebbel (AQIM) és a Movement for Oneness and Jihad in West Africa-val (MUJAO), az MNLA oldalán harcban állt a kormányerőkkel. [15] 2012. április végére már Aguelhoc, Lere, Tinzaouatene, Tessalit, Kidal, Timbuktu és Gao városa is az MNLA irányítása alatt állt. Az MNLA és Ag Ghali elkerülhetetlenül szembe került egymással, ez Ag Ghali radikális nézeteinek volt köszönhető. Ag Ghali célja az elfoglalt területeken a saría törvénykezés bevezetése volt, amit az MNLA nem támogatott. Ennek következtében az Ansar Dine fegyverrel próbálta megszerezni az MNLA-tól a közösen elfoglalt északi városokat. [14] A többi dzsihádistá szervezettel együttműködve az Ansar Dine sikeresen megszerezte majdnem az összes MNLA által ellenőrzött várost, és felosztották egymás között a területeket: Gao a MUJAO, Kidal az Ansar Dine, Timbuktu pedig az AQIM irányítása alá került. [16] A mali hadsereg az északi területekről menekülve puccsot hajtott végre az akkori elnök, Hamadoun Toumani Touré ellen 2012. március 21-én, helyére a hadsereg egyik magas rangú tisztviselője Hamadoun Haya Samogo százados került.

Miután megtörtént a szakítás az MNLA-val, a három dzsihadista felkelő szervezet a kezébe vette az irányítást az elfoglalt területeken és egymás között felosztva elkezdtek a területek feletti ellenőrzést. A három csoport együttműködésében Ag Ghali szerepét ki kell emelni, hiszen ő volt az, aki az Ansar Dine vezetőjeként és az Ifoghas klán tagjaként összekötötte a felkelés elején az MNLA-t és a szélsőséges csoportokat, majd az MNLA kiűzése után a három csoport együttműködésében is kulcsfontosságú szerepet tudott betölteni.

Ag Ghali kettős szerepe: a lázadó és a dzsihadista

Iyad Ag Ghali neve a legtöbb tuareg számára ismert volt, a lázadásokban betöltött szerepe miatt. Azok közé a fiatalok közé tartozott, akik a megélhetési gondok miatt kénytelenek voltak Líbiába menekülni az 1980-as években, ahol Kadhafi seregében kiképzést kaptak és harcoltak. Ag Ghali a beszámolók alapján Libanonban és Csádban is harcolt. Nemesi származása és karizmatikus személyisége miatt viszonylag gyorsan a Líbiában tartózkodó tuaregek vezetőjévé vált. Legfőbb tervei között szerepelt a Maliba való visszatérés és egy forradalom megindítása Azawad függetlenedéséért. [17] 1991-ben a People's Movement for the Liberation of Azawad (MPLA) élén megindította forradalmát, aminek végül tárgyalássorozatok vetettek véget. [18] Kadhafi halála után 2011-ben Ag Ghali már érezte, hogy egy eddigieknél sokkal eredményesebb lázadást tudnának szervezni ezért mindenképp a folyamatban vezető szerepre pályázott.

Ag Ghali esetében nem csak a felkelőt, hanem a szélsőséges csoportokkal és ideológiákkal kapcsolatban álló oldalát is látni kell. 2011-ben létrehozta saját felkelő csoportját, melyben a dzsihadista ideológia is szerepet kapott. Az Ansar Dine csoport megalakítását megelőzte, hogy Ag Ghali vezetőszerpet kívánt betölteni a 2012-es lázadásban, azonban a Líbiából hazatérő tuaregek ezt a vágyát elutasították a szélsőséges csoportokkal való kapcsolata miatt, továbbá azért, mert a többi lázadó tuareg úgy érezte, hogy Azawad függetlensége nem az elsődleges cél nála. Ezt bizonyíthatja az, hogy az Ansar Dine megalakítása után az Ag Ghali által vezetett felkelő csoport fő célja nem Azawad függetlensége, hanem az Észak-Maliban található terület autonómiája volt és a sária törvénykezés bevezetése. [19]

Az AQIM beépülése Észak-Maliba

Az Ansar Dine két dzsihadista társa az északi területek elfoglalásában az AQIM és a MUJAO volt. Az MNLA abban a rövid időszakban, míg együttműködött a dzsihadistákkal a lázadás során, az AQIM-ba bízott meg a legkevésbé. AQIM csoportja az MNLA felkelői számára idegennek, „külföldinek” tűnt, ehhez hozzájárult a szélsőséges dzsihadista ideológiájuk, amit a felkelők már a „helyi” Ag Ghali esetében is visszaütöztak. [17]

Az AQIM nem Maliban, hanem Algériában alakult a polgárháború során 1998-ban The Salafist Group for Preaching (GSPC) néven. Meglakulásuk a Armed Islamic Group (GIA) csoportból való kiválásnak köszönhető, mivel a GSPC (későbbi AQIM) elutasította a GIA civilek elleni nagyfokú agresszióját és támadásait inkább katonai célpontokra kívánta összpontosítani. [20]

A GSPC új toborzási területek és pénzszerzési lehetőségek után nézve elkezdte a terjeszkedést a Száhel felé, ekkor lépett be és kezdte el kiépíteni kapcsolatait Észak-Maliban is. [19] A GSPC 2006 szeptemberében tett hűségesküt az al-Kaida szervezetnek és 2007. január 24-én megváltoztatta a nevét, Al-Qa'ida in the Islamic Maghreb (AQIM-ra). Az első száheli időszakban a fő pénzforrás a túszejtés lett a csoport számára, itt főként a 2003-

as esetet kell kiemelni, mikor 32 német turistát ejtettek túszul, több hónapon keresztül. [21] A tárgyalásokban közvetítőként részt vett Iyad Ag Ghali is. [18]

Az AQIM-nak, mint idegen csoportnak meg kellett vetnie a lábát Mali területén, ezt pedig a lakosság támogatásának elnyerésével tudták megtenni. Az AQIM az állam által elhanyagolt területeken gyógyszer, élelmiszer, és SIM kártya osztogatásokat rendezett, a betegek számára megszervezték a gyógyítást. A banditák, vagy az MNLA erőszakos csoportjai ellen védelmet ajánlottak fel. Emellett házasságok útján is megpróbálták beékelni magukat a társadalomba, nem csak a gazdag, hanem szegényebb családokba is beházasodtak, a legtöbb harcos a poligámiát követte, így akár feleségeik különböző társadalmi osztályokhoz és törzsekhez is tartozhattak. Az AQIM vezetői közül így többen Ag Ghali rokonságába is bekerültek, ezért Ag Ghali családi kapcsolataiban is köthető volt az AQIM-hez. [21] Tehát az AQIM fokozatosan, gazdasági, humanitárius, katonai, politikai és vallási eszközök segítségével „idegen” iszlamista csoportból a helyiek életének fontos szereplőjévé vált.

A harmadik dzsihadista csoport a 2012-es lázadás során a MUJAO, mely 2011-ben vált ki az AQIM-ből, tagjai főleg Mauritániából és Maliból származtak. A szervezet különválásának okai között lehetett, hogy a MUJAO nagyobb hangsúlyt akart fektetni a nyugat-afrikai terjeszkedésre. Fiatal szervezetként bizonyítási kényszer volt rajtuk, hogy a többi dzsihadista szervezet elfogadja őket, ezért a 2012-ben általuk elfoglalt területeken, Gaoban sokkal szigorúbban vették a sária törvényeket, mint előd szervezetük, az AQIM Timbuktu-ban. [13] A MUJAO esetében már 2012-ben látni lehetett, azt a jelenséget, mely később a dzsihadista felkelő csoportok egyik legnagyobb fegyverévé vált: ki tudták használni az etnikai konfliktusokat. A MUJAO 2012-ben a Niger-deltától délre élő fuláni csoporton belül kezdett aktív toborzásba. A csatlakozásért cserébe fegyvert, pénzt és harci kiképzést kaptak a fulánik, ami növelte a státuszukat, elismertségüket a közösségen belül. A csatlakozás másik oka egy régre visszanyúló konfliktus a tuaregek és fulánik között, amely a tuaregek rendszeres lopásaira vezethető vissza a fuláni marhanyájakból. A megszerzett fegyverrel képesek voltak megvédeni az állataikat, a közösségüket, és 2012 júniusa után a MUJAO tagjaiként a tuareg szeparatista szervezet, az MNLA ellen ragadhattak fegyvert. Ezekből arra következtethetünk, hogy a csatlakozó fulánikat nem az eredeti dzsihadista célok (pl. a sária bevezetése) motiválták a csatlakozásra, hanem a csatlakozással járó előnyök, mint a fegyver, pénz vagy az általuk elért státusz. A MUJAO ezeket a motivációkat sikeresen fel tudta használni a toborzásra, később a toborzás ezen módszere a Mali és a Liptako-Gourma határvidék területén aktív dzsihadista felkelő csoportok esetében gyakori eljárássá vált.

Csoport:	Vezető:	Aktív:	Rövid ismertetés:
AQIM - Al-Qa`ida in the Islamic Maghreb	Abdelmalek Droukdel (2020-ban elhunyt)	2007-aktív	JNIM aktív szervezete
MUJAO - Movement for Oneness and Jihad in West Africa	Adnan Abu Walid al-Sahrawi (2021-ben elhunyt)	2011-2013	2011-ben kivált az AQIM szaharai ágából, majd 2013-ban az Al-Mulathiminnal egyesülve megalakította az Al-Mourabitount

Csoport:	Vezető:	Aktív:	Rövid ismertetés:
Al-Mulathimin	Mokhtar Belmokhtar (2015-ben elhunyt)	2012- 2013	2012-ben kivált az AQIM szaharai ágából, majd 2013-ban egyesült a MUJAO-val, és megalkották az Al-Mourabitount
Al-Mourabitoun	Mokhtar Belmokhtar	2013- 2015	A MUJAO és az Al-Mulathimin fúziójaként jött létre, 2015-ben csatlakozott az AQIM szaharai ágához. A JNIM egyik alkotócsoportja. (Egy kisebb része al Sharawi-val az ISGS-hez csatlakozott)
Ansar Dine	Iyad Ag Ghali	2011- 2017	Tuareg dzsihadista csoportként alakult 2011 végén Észak-Maliban, majd az AQIM részévé vált. A JNIM egyik alkotócsoportja.
Katiba Macina	Hamadoun Kouffa	2015- 2017	Az Ansara Dine Közép-Maliban tevékenykedő ága volt, majd csatlakozott a JNIM-hez.
Islamic State in the Greater Sahara (ISGS)	Adnan Abu Walid al-Sahrawi; Abdelhakim al-Sahrawi	2015-ak- tív	Iszlám Állam helyi csoportja, a JNIM riválisa a toborzási és működési területekért
Ansaroul Islam	Ibrahim Dicko (2017-ben elhunyt), Jafar Dicko	2016-ak- tív	Leginkább Burkina Fasóban tevékenykedő dzsihadista szervezet, a JNIM részévé vált
JNIM	Iyad Ag Ghali	2017-ak- tív	Az al-Káida helyi csoportja, az AQIM, al-Mourabitoun, Ansar Dine és a Ka-

Csoport:	Vezető:	Aktív:	Rövid ismertetés:
			tiba Macina egyesülésével jött létre, később az Ansour Islam is csatlakozott

1. táblázat: Dzsihádista felkelő csoportok Mali és Liptako-Gourma határvidék területén 2007-től 2022-ig. Forrás: CTC Sentinel

Nemzetközi közösség reakciója, Operation Serval, MINUSMA, EUTM Mali

A három dzsihadista szervezet, az Ansar Dine, a MUJAO és az AQIM átvette az irányítást Mali északi részén, és bevezette a sária törvénykezést az elfoglalt területeken. A szigorú szabályok miatt, mint például a férfiak és nők közötti érintkezés vagy az alkoholfogyasztás betiltása, súlyos büntetések apróbb bűnökért, több, mint 200.000 ember kényszerült elhagyni a lakóhelyét. A dzsihadisták hatalomátvétele után a lakosság sürgette a nemzetközi közösséget a beavatkozásra, hiszen már a lázadás kitörésének évében, 2012-ben egyértelművé vált, hogy a belpolitika képtelen a helyzet kezelésére. [22]

A nemzetközi közösség is érezte, hogy a beavatkozás szükséges, és a legjobb megoldásnak azt tartották, ha a Nyugat-Afrikai Államok Gazdasági Közössége (ECOWAS) állít ki afrikai katonákat, és nem a nyugat avatkozik be közvetlenül. Azonban azt számításba kellett venniük, hogy Észak-Mali terepén a földrajzi nehézségek miatt az ECOWAS számára szükséges lesz a harctámogatás. Az ECOWAS akció elindításához szükséges ENSZ BT 2085-ös határozatot 2012. december 20-án fogadták el, amellyel az ECOWAS létre tudta hozni támogatómisszióját az AFISMA-t. Az AFISMA kiképzést, harctámogatást nyújtott, valamint civilek és humanitárius szervezetek védelméért is felelt. Az AFISMA missziót 2013 második felében tervezték elindítani, ami távolinak tűnt, mind a civil lakosság, mind pedig Mali kormánya számára. Sürgősebb beavatkozásra volt szükségük, melyet a franciák tudtak megadni számukra 2013 januárjában. [22]

A dzsihadista felkelő csoportok 2013 januárjára úgy érezték, hogy erősebbek, mint a hadsereg ezért egy offenzívát indítottak Közép-Mali területére január 7-én. A támadás Konna, Mopti és Sevaré városait érintette. Ez már egyértelműen olyan akció volt, amely a fővárost, Bamakót vette célba, hiszen a Közép-Maliban lévő városok elfoglalásával megnyitották az utat a főváros felé. Mali elnöke az ENSZ és Franciaország azonnali beavatkozását kérte. A Maliban lakó több, mint 3000 francia állampolgár védelmére hivatkozva Francois Holland francia elnök a beavatkozás mellett döntött [23] és január 11-én megindultak a légi csapások. Január 30-án már Kidal a franciák kezében volt, és két hét alatt a legfőbb északi területek visszafoglalásra kerültek. A franciákhoz csatlakoztak csádi erők is és együtt megkezdték a dzsihadista felkelők csoportjainak szétverését. A céljuk az volt, hogy olyan mértékbe megsemmisítsék a szélsőséges szervezeteket, hogy képtelen legyenek az újjá szerveződésre. Az „Operational Serval”-t, melyet 2014-ben felváltott az Operation Barkhane, három szakaszra oszthatjuk, az első a francia légicsapások és Kidal visszafoglalása közötti időszak, amelyben a csádi hadsereg is csatlakozott a francia és mali erőkhöz. A csádi hadsereg több éves sivatagi tapasztalatai jól jöttek Észak-Mali terepén, sikeresen visszafoglalták a szövetségesek a dzsihadisták által irányított legfőbb északi városokat. A dzsihadista felkelők alkalmazkodva az új helyzethez kerülni kezdték a szemtől-szembeni összecsapásokat. [22]

A második szakasz február 19-től kezdődött, a francia különleges erők megindították az „Opération Panther”-t. A dzsihádisták ebben az időszakban kezdték meg az öngyilkos merényleteket a legfontosabb északi városokban. Egyre gyakorlattabbá váltak az IED-k használatában, és abban bíztak, hogy a helyismeretük és a nehéz északi terep miatt a szövetségesek akciói sikertelenek lesznek. Az Opération Panther során a szövetséges erők több száz dzsihádistával végeztek, azonban jelentős veszteség volt az ő oldalukon is. [22] A szövetséges erők sikeréhez lehet írni Abu Zeid AQIM parancsnok halálát. [21]

A terület nagysága miatt lehetetlen feladat volt teljesen felszámolni a dzsihádista bázisokat, ezért a harmadik, a gerillaharc szakaszában a legfontosabb cél a felkelők képességeinek, eszközeinek gyengítése volt. A franciák csapataik létszámát ebben az időszakban csökkenteni kezdték, az északi városok feletti irányítást főként az AFISMA és Mali hadseregére bízták. Az „Operation Serval” célja nem az ország újjáépítése vagy a biztonság fenntartása volt, hanem a dzsihádista felkelők gyors szétverése, és a nemzetközi erők (AFISMA) számára a visszafoglalt területek átadása. Ezért egyértelműnek látszott, hogy a nemzetközi szereplőknek ahhoz, hogy Maliban újra biztosítani tudják a békét és a biztonságot további lépéseket kellett tenniük, ennek érdekében az ENSZ elindította a MINUSMA (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) akcióját. [23]

Az ENSZ BT 2013. április 25-én a 2100-as [24] határozatban döntött a MINUSMA misszió létrehozásáról, melynek fő feladatai közé tartozott Mali stabilitásának helyreállítása a helyi hatóságokkal együttműködve. Az ENSZ döntése alapján a MINUSMA misszióban 11200 katonának és 1440 rendőrnek kellett részt vennie. Az ENSZ MINUSMA-t tartják az egyik legveszélyesebb misszióknak, hiszen mára, több, mint 288-nál jár az áldozatok száma. [25] Az ENSZ számára kiemelkedően fontos volt a többi nemzetközi szereplővel való együttműködés, szerintük ebben rejlett a régióban folyó válság megoldásának kulcsa. [23] A 2100-as határozatban megemlíti az ECOWAS, az Európai Unió és az Afrikai Unió szervezeteivel való együttműködést. [24]

Az Európai Unió sem hagyhatta a válságot figyelem nélkül, már 2011-ben dolgoztak ki stratégiát a Száhel-övezet térségére vonatkozóan, ahol főként az AQIM szervezet tevékenységével foglalkoztak. [26] 2013-ban a Mali kormány kérésére az ENSZ Bt. 2085-ös határozatának alapján az EU megkezdte kiképzőmisszióját, az EUTM Malit (EU military Training Mission in Mali). Az EUTM Mali misszió katonái nem vesznek részt közvetlen összecsapásokban, feladatuk a mali hadsereg kiképzésére összpontosul. A kiképzések célja, olyan katonák felkészítése, akik képesek megvédeni az államot a dzsihádista felkelők által okozott fenyegetésekkel szemben.

Az EU, Mali kérésére, 2014. március 19-én egy újabb missziót, az EUCAP Sahel Malit is elindította, amely a már akkor létező EUCAP Sahel Nigerhez hasonló civil misszió volt. A fő célja az országban a demokratikus és alkotmányos rend segítése és az államhatárolom megteremtése az egész ország területén. [23]

Dzsihádista felkelők sorsa a nemzetközi összefogás után

A nemzetközi összefogás és főként az Operational Serval, majd az azt felváltó Operational Barkhane-nak köszönhetően a dzsihádista felkelők által irányított északi városok visszakerültek a Mali kormány kezére. Több dzsihádista parancsnokot, vezetőt sikerült likvidálnia a támadásoknak, többek között az AQIM, majd MUJAO parancsnok, Omar Hamat, [26] Abu Zeidet, a MUJAO alapítótagját, Ahmed al Tilemsit [28] és Amada Ag Hamat

az AQIM egyik vezető tagját. A kulcsfontosságú parancsnokok, és az északi városok elvesztéséből látható, hogy a dzsihádisták felkelőket megtörték a támadások. Azonban, mint az később kiderült, gyorsan képesek voltak az új helyzethez alkalmazkodni, kihasználva Mali földrajzi elhelyezkedéséből adódó előnyöket, olyan vidékekre vonultak, ahol a nemzetközi összefogás erői nem találták meg őket. Továbbá a virágzó illegális kereskedelemnek köszönhetően bevételeik továbbra is megmaradtak. Az Operational Serval közelebb hozta a dzsihádisták csoportok vezetőit és az illegális kereskedőket, hiszen a hadművelet következtében egymásra voltak utalva. Az emberkereskedők logisztikai támogatást nyújtottak a bujkáló felkelőknek.

Mind az AQIM, MUJAO és Ansar Dine esetében kiterjedt lokális kapcsolatokról beszélhetünk, az AQIM és a MUJAO komoly erőfeszítést fektetett be a lakosság szimpátiájának elnyerése érdekében, például élelmiszer, pénz, gyógyszer osztások segítségével. Az Ansar Dine esetében, pedig mind Ag Ghali személye miatt, mind pedig a főként tuaregekból álló szervezet miatt folyamatos kapcsolatban álltak a lokális erőkkel. Tehát a három szervezet esetében elmondható, hogy a kiterjedt lokális kapcsolatoknak köszönhetően volt menekülési lehetőségük. Továbbá meg kell említeni a szintén ezekhez köthető jelenséget, hogy a nemzetközi összefogás tagjainak nagyon nehéz volt megkülönböztetni, ki a dzsihádisták és ki nem. Több Ansar Dine és MUJAO tag, aki 2012-ben együttműködött a dzsihádisták csoporttal, arra hivatkozik, hogy kénytelenek voltak csatlakozni, mert csak így tudták megvédeni magukat, és családjukat. Ez a fulánik esetében is igaz, akik etnikai konfliktusát a MUJAO tagjai használták ki toborzás céljából. Így a lakosságba beleolvadva és a sivatagi terepen megbújva a dzsihádisták képesek voltak túlélni és később újult erővel újabb és újabb csoportokat létrehozni.

A VÁLSÁG DÉLRE HÚZÓDÁSA, KÖZÉP-MALI, MINT A KONFLIKTUS ÚJ CENTRUMA

A válság fellángolása Közép-Maliban

Hosszú tárgyalási időszakot követően, 2015 júniusában aláírásra került Bamakóban egy általános békemegállapodás. Célja a béke helyreállítása volt Maliban, ezt pedig decentralizációval, a hadsereg újjáépítésével, a gazdaság fellendítésével (főként északon) kívánták megoldani. Fontos pontja volt a megállapodásnak, hogy a konfliktusokat ezentúl párbeszéd és ne fegyver útján próbálják meg megoldani Azawad lakosaival, illetve az igazságszolgáltatás javítását és a nemzeti megbékélést is szorgalmazták a békében. A paktum azonban, több szempontból is hiányos volt, és előrevetítette a konfliktus továbbterjedését. Elsősorban nem sikerült bevonni a válságban résztvevő összes aktort, kizárólag a kormány és az északon működő két legnagyobb fegyveres mozgalom között élt a megállapodás. A legfontosabb dzsihádisták felkelőkkel nem ültek le tárgyalni, teljesen kimaradtak a megállapodásokból. A nemzetközi összefogásnak nem sikerült ezeket a csoportokat megsemmisíteni, újabb szervezeteket hoztak létre és folyamatosan növekedtek a támadásaik és ezzel együtt a civil áldozatok száma. [29] A dzsihádisták felkelőkkel való dialógus elkerülhetetlen volt, ezt a Mali kormány 2019-ben felismerte, amikor elkezdődtek a tárgyalások a szélsőséges csoportok vezetői és a kormány között. [30]

A második hiányosságot a korlátozott földrajzi kiterjedésében találhatjuk meg, mivel szinte kizárólag az északi területeket érintette a békepaktum. Az északi területek lázadóira koncentrálván, a fokozódó konfliktust Mali középső részén nem vették számításba, ez a Közép-Maliban eddig is jelentkező etnikai konfliktusok elmélyüléséhez vezetett, ez főleg a fulánik és dogonok között folyó földkonfliktus egyre erőszakosabbá válásából vehető észre. A dzsihádista felkelő csoportok addig északi székhelyüket a békemegállapodást követően áthelyezték Közép-Mali sokkal sűrűbben lakott vidékére, főként Ségou és Mopti régiókba. Az új környezetben a toborzás és a támadások is sikeresebben mentek a dzsihádisták számára, a megoldatlan etnikai konfliktusok kihasználásával számos új katonát tudtak a csoportokba vonzani.

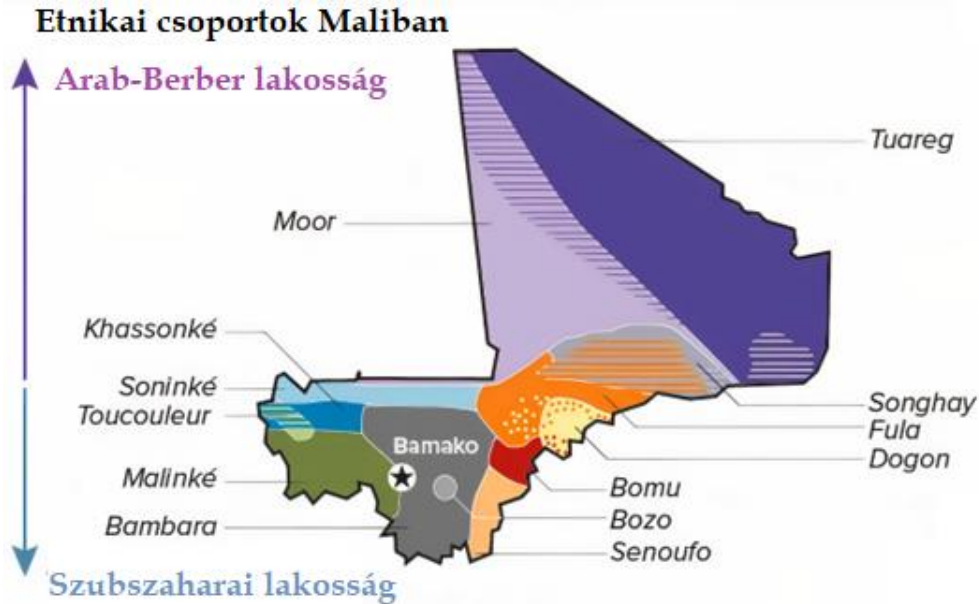
A tárgyalások és Mali kormányának fókusza a lázadások következtében 2015-ben kizárólag az északi területekre korlátozódott. Közép-Mali lakossága, etnikai csoportjai úgy érezték, hogy az állam elfelejtkezett róluk, teljesen elhanyagolta a sérelmeiket. Ezért később a középső területeken fellángoló konfliktust a kormány részéről megoldani kívánó regionális béketervezeteket gyanakvással fogadták az etnikai csoportok és vezetői. A kormánynak sem 2015-ben az algíri béketárgyalások során, sem később, mikor már az ország középső része is érintett volt az instabilitásban, nem sikerült leültetni minden fontos szereplőt a tárgyalóasztalhoz, és párbeszéd útján megoldani a válságot. [31]

Harc a természeti erőforrásokért: földkonfliktus és hatásai Közép-Maliban

Közép-Mali az ország legfontosabb mezőgazdasági területe, termékeny földjei az ország rizstermesztésének 40%-át, a kölesnek és ciroknak 20%-át adják. Az állattenyésztés szempontjából is a legjelentősebb régióról beszélhetünk, juh-, szarvasmarha-, és kecsketartás jellemző. Etnikailag a terület diverz fulánik, dogonok élnek a legnagyobb számban, de jelentős a szonghajok, tuaregek és bozok száma is a régióban. [32]

Közép-Mali régiójában láthatjuk a Száhel-övezet egészét érintő megoldatlan kihívásainak eredményeit. A földkonfliktus problémájának kiéleződésében szerepe volt a klímaváltozásnak, a túlnépesedésnek, az etnikai konfliktusoknak és a szélsőséges csoportok megjelenésének. A Közép-Maliban folyó földkonfliktus legfőbb szereplői a fuláni, dogon és bambara etnikai csoportok. A fulánik főként pásztorkodással foglalkoznak, a dogonok és bambarák pedig földműveléssel. A területen lévő természeti erőforrásokat évszázadokon át konfliktus nélkül fel tudták egymás között osztani. Ebbe a felosztásba okozott zavart a túlnépesedés, a klímaváltozás és a belső vándorlások. A túlnépesedés és a belső vándorlás következtében jelentősen megnőtt a művelhető földterület iránti kereslet, amelyet az addig rendelkezésre álló földek nem tudtak kielégíteni, ezért újabb és újabb földeket kellett bevonni a művelésbe, melyek már érintették a pásztorok legelőit is. Az elsivatagosodás következtében számos legelő alkalmatlanná vált az állatok etetésére, ezért a pásztorok is kénytelenek voltak új utak keresésére. [33] A közösen használt földterületek esetében a 19. században kialakult egyezség szerint a természeti erőforrások felosztását úgy szervezik, hogy nedves időszakban a földművesek használják a földeket, száraz időszakban pedig a pásztorok, a vízlelőhelyek eléréséhez. [34] Ezt a rendszert az éghajlatváltozás felborította, a növekvő időtartamú és egyre korábban kezdődő aszályos időszakok miatt a pásztorok kénytelenek voltak behajtani a még be nem takarított földekre az állataikat, így azok letaposták a terményt. Így mindkét fél sérelmeit a másikkra hárította. A földműves dogonok és bambarák

a pásztorokat azzal vádolták, hogy szándékosan behajtják állataikat, és letapossák a terményeket, a pásztor fulánik pedig a földművesek általi földfoglalásokra és pásztorterületeken való megjelenésükre panaszkodtak. [35] A konfliktus feloldásával nem próbálkozott a mali kormány, a 2015-ös béketárgyalásokban nem merült fel a földkonfliktus megoldásának lehetősége, az északi területekre koncentráltak, így a fulánik becsapva, és elhanyagolva érezték magukat. A kormány földkonfliktushoz való hozzáállásához a nagyfokú korrupció is hozzátartozott, ami miatt, ha döntés született, az a gazdagabb földműveléssel foglalkozó csoportoknak kedvezett.

4. ábra Etnikai csoportok Maliban. Forrás: OECD

Közép-Mali régiójában láthatjuk a Száhel-övezet egészét érintő megoldatlan kihívásainak eredményeit. A földkonfliktus problémájának kiéleződésében szerepe volt a klímaváltozásnak, a túlnépesedésnek, az etnikai konfliktusoknak és a szélsőséges csoportok megjelenésének. A Közép-Maliban folyó földkonfliktus legfőbb szereplői a fuláni, dogon és bambara etnikai csoportok. A fulánik főként pásztorokodással foglalkoznak, a dogonok és bambarák pedig földműveléssel. A területen lévő természeti erőforrásokat évszázadokon át konfliktus nélkül fel tudták egymás között osztani. Ebben a felosztásba okozott zavart a túlnépesedés, a klímaváltozás és a belső vándorlások. A túlnépesedés és a belső vándorlás következtében jelentősen megnőtt a művelhető földterület iránti kereslet, amelyet az addig rendelkezésre álló földek nem tudtak kielégíteni, ezért újabb és újabb földeket kellett bevonni a művelésbe, melyek már érintették a pásztorok legelőit is. Az elszivatagosodás következtében számos legelő alkalmatlanná vált az állatok etetésére, ezért a pásztorok is kénytelenek voltak új utak keresésére. [33] A közösen használt földterületek esetében a 19. században kialakult egyezség szerint a természeti erőforrások felosztását úgy szervezik, hogy

nedves időszakban a földművesek használják a földeket, száraz időszakban pedig a pásztorok, a vízlelőhelyek eléréséhez. [34] Ezt a rendszert az éghajlatváltozás felborította, a növekvő időtartamú és egyre korábban kezdődő aszályos időszakok miatt a pásztorok kénytelenek voltak behajtani a még be nem takarított földekre az állataikat, így azok letaposták a terményt. Így mindkét fél sérelmeit a másikra hárította. A földműves dagonok és bambarák a pásztorokat azzal vádolták, hogy szándékosan behajtják állataikat, és letapossák a terményeket, a pásztor fulánik pedig a földművesek általi földfoglalásokra és pásztorterületeken való megjelenésükre panaszkodtak. [35] A konfliktus feloldásával nem próbálkozott a mali kormány, a 2015-ös béketárgyalásokban nem merült fel a földkonfliktus megoldásának lehetősége, az északi területekre koncentráltak, így a fulánik becsapva, és elhanyagolva érezték magukat. A kormány földkonfliktushoz való hozzáállásához a nagyfokú korrupció is hozzátartozott, ami miatt, ha döntés született, az a gazdagabb földműveléssel foglalkozó csoportoknak kedvezett.

Ennek a földkonfliktusnak a súlyosságát a fegyverek elterjedése és a dzsihádisták felkelő csoportok megjelenése adta. A fegyverek megjelenése a líbiai polgárháború, a tuareg lázadás és az illegális kereskedelem fokozódása váltotta ki a térségben. Az eddig késlel, machetével harcolók viszonylag olcsón, akár egy szarvasmarha árért tudtak lőfegyverekhez jutni. A dzsihádisták megjelenésével egy új lehetőség nyílt a belépők számára: a dzsihádisták fegyvert, kiképzést és védelmet kínáltak a csatlakozóknak. Ezt az etnikai alapú toborzást már 2012-ben láthattuk a MUJAO esetében, a fulánik közül többen éltek a csatlakozással, hogy meg tudják védeni állatállományukat a tuareg szarvasmarha rablók ellen. [32] Később az újonnan alakuló dzsihádisták csoportok is próbálkoztak az etnikai alapú toborzással, emiatt politikájukat a pásztoroknak kedvezően alakították. [35]

Közép-Mali fuláni etnikai bázisú dzsihádisták felkelő csoportja: a Katiba Macina

A földkonfliktusban érintett fulánikban erőteljes neheztelés alakult ki a kormánnyal szemben a béketárgyalásból való kimaradás, a korrump tisztviselők és a kormány erőforrás-gazdálkodása miatt. A dagonok és bambarák további terjeszkedése a legelők felé tovább növelte a dühüket. Ahhoz, hogy ezek a panaszok célt érjenek, szükség volt egy karizmatikus vezetőre, akit a fulánik Hamadun Kouffa személyében találtak meg. Kouffa Mopti régió ismert imámja volt, aki 2012-ben csatlakozott az Ag Ghali vezette Ansar Dine felkelő csoporthoz. Kouffa beszédeiben a 19. századi fuláni birodalmat a Macina Birodalom feltámasztását tűzte ki az új mozgalom céljául. Beszédeiben a vallás kiemelkedő szerepet kapott, a Macina Birodalom kapcsán is kiemelte, hogy a fulánik dzsihádjára volt szükség ahhoz, hogy 1818-ban megalapíthassák birodalmukat. Mozgalmukhoz számos iszlámot tanuló diák csatlakozott, ezért a szervezetnek kettős jellege volt, akár csak 2012-ben a tuareg lázadásban részt vevő Ansar Dine-nek: egyrészt felkelő szervezet volt, a fuláni hegemonia megteremtéséért, másrészt célul tűzte ki a területeken a sária törvénykezés bevezetését és felhasználta az iszlámista ideológiát. Fontos azonban megjegyezni, hogy a Katiba Macina esetében is felkelő szervezetként a lokális célok az elsődlegesek, azaz a dagon milíciák, falvak elleni támadások és a Macina Birodalom felállításáért folytatott küzdelem, ezért leginkább katonai célpontokat támadnak, vagy a biztonsági szervekkel együttműködő civileket vesznek célba. [36]

A Katiba Macina dzsihádisták felkelő szervezetre a földműves oldalról is érkezett válasz. A dogonok és bambarák a fuláni szervezet ellenében önvédelmi milíciákat alapítottak, az állami biztonsági szervek hiányából fakadóan úgy gondolták, csak akkor tudják megvédeni csoportjukat, ha a saját kezükbe veszik biztonságuk kérdését. A dogonok önvédelmi milíciáit „dozóknak” nevezték, a dozo bambara nyelven vadászt jelent. A dozo milíciák és a Katiba Macina fegyveresei közötti összecsapások egyre gyakoribbá váltak, ami az erőszak további fokozódásához vezetett Közép-Maliban. Mint láthatjuk a két szervezet megalakulásával egy új, sokkal szervezettebb és erőszakosabb konfliktussá vált a földkonfliktusból induló, dogon és bambara földművesek és fuláni pásztorok közötti etnikai viszály. Ennek következtében 2015 és 2018 között tízszeresére nőtt az áldozatok száma Moptiban, [37] az ezer főt is meghaladja a halálozások száma. [36]

A Katiba Macina a toborzási taktikájában a további területekre való terjeszkedés érdekében retorikai taktikát váltott, és minden muszlim védelmezőjeként jellemezte magát. A főként fuláni szervezethez azonosított dzsihádisták felkelő csoport nehéz feladat elé nézett, hiszen olyan mélyen beágyazódott a fuláni etnikummal való azonosítása, hogy a lépés az ország többi etnikuma felé szinte lehetetlenné vált. Az Ansar Dine, amit a tuareg Ifoghas klánnal azonosítottak, is hasonlóan próbálkozott, de sikertelen volt, ezért Iyad Ag Ghali egy új ernyőszervezet kialakításában látta a sikeres terjeszkedés útját. Az ernyőszervezet neve JNIM lett, melynek alapítótagja volt a Katiba Macina szervezet is, amely a csatlakozás alapján szintén ebben látta a továbbfejlődés lehetőségét.[38] A pénzforrások bővítése is kulcsfontosságúvá vált a Katiba Macinának, amit az illegális kereskedelem útján próbáltak növelni. Ennek érdekében a Mali és Elefántcsontparti határon, ahol főként kézfegyver kereskedelem folyik megsokszorozták támadásaikat, annak érdekében, hogy megszerezzék az ellenőrzést az illegális kereskedelmi utak felett és meg tudják adóztatni a csempészetek használoit. [39]

A tanulmány a következő részben folytatódik.

KONKLÚZIÓ

Az első részben láthattuk, ahogy a dzsihádisták kihasználva a tuaregek lázadását, dzsihásita felkelést robbantanak ki az ország északi felén. A francia beavatkozást követően úgy tűnt a dzsihádistákat sikerült kiűzni a területekről, ez azonban a hiányos békepaktumnak köszönhetően nem sikerült. A felerősödő etnikai ellentéteket kihasználva a dzsihádisták új toborzásokba kezdtek, felhasználva a sajátos eszközeiket. Újabb csoportok alakultak és az új epicentrum már délebbre, Közép-Maliba tolódott. A konfliktus regionalizálódott és újabb országok vonódtak be a dzsihádisták felkeléseibe. A tanulmány következő részében szó lesz erről a regionalizálódásról és az új, immár globális terrrorszervezetek jelenlétéről is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] W. Assanvo, B. Dakono, L.-A. Thérout-Bénoni, and I. Maïga. Violent extremism, organised crime and local conflicts in Liptako-Gourma,” Institute for Security Studies, 2019. Available: <https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/war-26-eng.pdf>

- [2] G. CARBONE and C. CASOLA, “Sahel: 10 Years of Instability,” Italian Institute for International Political Studies (ISPI), 2022. Available: https://www.ispionline.it/sites/default/files/10_years_instability_sahel_report.ispi_2022_0.pdf
- [3] International Organization for Migration (IOM), “Displacement Tracking Matrix (DTM),” Aug. 2022, Available: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/LGC_Monthly_Dashboard_EN_August_2022_v6.pdf
- [4] Hédi Nsaibia, “The Conflict Between Al-Qaeda and the Islamic State in the Sahel, A Year On,” *ISPI*, Feb. 15, 2021. <https://www.ispionline.it/en/publicazione/conflict-between-al-qaeda-and-islamic-state-sahel-year-29305>
- [5] S. Schnabel, “Military Cooperation in the Sahel: Much to Do to Protect Civilians,” *Peace Research Institute Frankfurt blog*, Mar. 07, 2019. <https://blog.prif.org/2019/03/07/military-cooperation-in-the-sahel-much-to-do-to-protect-civilians/> (accessed May 03, 2024).
- [6] B. Révész, “A Takuba-misszió háttere,” *honvedelem.hu*, Jan. 10, 2022. <https://honvedelem.hu/hirek/a-takuba-misszio-hattere.html>
- [7] UN OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS (OHCHR), “Project Supporting the G5 Sahel Joint Force with Implementation of the Human Rights and International Humanitarian Law Compliance Framework,” 2020. Available: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/Africa/G5Sahel_Report_E_Final_05.08.2020.pdf.
- [8] J. Irish and T. Diallo, “French military to quit Mali in possible boost to jihadists,” *Reuters*, Feb. 17, 2022. Available: <https://www.reuters.com/world/africa/france-partners-begin-mali-military-withdrawal-statement-2022-02-17/>
- [9] I. Cobo, “The Sahel after the Barkhane operation. Security Situation and Future Prospects the Sahel after the Barkhane operation. Security Situation and Future Prospects,” 2022. Available: https://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_analisis/2022/DIEEEA23_2022_IGNFUE_Sahel_ENG.pdf
- [10] M. Bøås, “EU migration management in the Sahel: unintended consequences on the ground in Niger?,” *Third World Quarterly*, vol. 42, no. 1, pp. 52–67, Jul. 2020, doi: <https://doi.org/10.1080/01436597.2020.1784002>.
- [11] G. Chauzal and T. Van Damme, “The roots of Mali’s conflict Moving beyond the 2012 crisis,” Mar. 2015. Available: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/The_roots_of_Malis_conflict.pdf
- [12] M. Bøås and L. E. Torheim, “The Trouble in Mali—corruption, collusion, resistance,” *Third World Quarterly*, vol. 34, no. 7, pp. 1279–1292, Aug. 2013, doi: <https://doi.org/10.1080/01436597.2013.824647>.
- [13] M. Bøås, “The Sahel Crisis and the Need for International Support,” *Nordiska Afrika-institutet the Nordic Africa Institute*, 2019. <http://nai.divaportal.org/smash/get/-diva2:1367463/FULLTEXT01.pdf>
- [14] C. Casola, “The 2012 Rebellion in North Mali: the MNLA Insurgency, Caught Between the State and the French Intervention,” *Interdisciplinary Political Studies*, vol. 5, no. 2, pp. 511–554, Dec. 2019, doi: <https://doi.org/10.1285/i20398573v5n2p511>.
- [15] International Crisis Group, “Mali: Avoiding Escalation,” *Crisis Group*, Jul. 18, 2012. <https://www.crisisgroup.org/africa/west-africa/mali/mali-avoiding-escalation>

- [16] A. Thurston, *Jihadists of the Sahel and North Africa local politics and rebel groups*. Cambridge New York Port Melbourne New Delhi Singapore Cambridge University Press, 2020.
- [17] Climate Diplomacy, “Tuareg Rebellion in Mali 1990-1995,” *climate-diplomacy.org*. https://climate-diplomacy.org/case-studies/tuareg-rebellion-mali-1990-1995#fact_sheet_toc--conflict-resolution
- [18] Joe McKnight, “Iyad Ag-Ghali, 2012: Running Out of Road,” *The Revealer*, Nov. 15, 2012. <https://therevealer.org/iyad-ag-ghali-2012-running-out-of-road/>
- [19] A. Lebovich, “Mapping Armed Groups in Mali and the sahel: al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM),” *European Council on Foreign Relations*, 2019. https://ecfr.eu/special/sahel_mapping/aqim#menuarea.
- [20] “Berlin Paid Ransom to Free Hostages,” *Deutsche Welle*, 2004. <https://www.dw.com/en/top-stories/s-9097>
- [21] “Al Qaeda leader Abou Zeid ‘killed in Mali,’” *France 24*, Mar. 04, 2013. <https://www.france24.com/en/20130304-al-qaeda-confirms-abou-zeid-death-mali-0>
- [22] V. Marsai, “Külföldi katonai beavatkozás Maliban – az Opération Serval háttere és eredményei,” *Nemzet és Biztonság*, vol. 2013, no. 1–2, pp. 99–119, 2013.
- [23] Ministre Des Armées, “Opération Serval (dossier actualisé),” 2013. <https://www.defense.gouv.fr/air/dossiers/operation-serval/operation-serval-dossier-actualise/presentation>
- [24] M. Varga, “Mali: rebuilding a country from civil war,” *Hungarian Defence Review*, vol. 146, no. 2, pp. 62–72, 2018.
- [25] United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (CTED), “Concerns over the use of proceeds from the exploitation, trade, and trafficking of natural resources for the purposes of terrorism financing,” CTED Trends Alert, 2022.
- [26] United Nations, “Total Fatalities covering covers Peacekeeping Missions and some Special Political Missions since 1948” *United Nations Peacekeeping*, 2023. <https://peacekeeping.un.org/en/fatalities>
- [27] “European Union External Action Service Strategy for Security and Development in the Sahel,” 2011. Available: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/strategy_for_security_and_development_in_the_sahel_en_0.pdf
- [28] “Malian Islamist Leader Killed in Airstrike,” *Voice of America*, Mar. 14, 2014. <https://www.voanews.com/a/malian-islamist-leader-killed-in-airstrike/1871537.html>
- [29] “France: Jihadi Ahmed al Tilemsi, Wanted by U.S., Killed in Mali,” *NBC News*, Dec. 11, 2014. <https://www.nbcnews.com/news/world/france-jihadi-ahmed-al-tilemsi-wanted-u-s-killed-mali-n266166>
- [30] J. Devermont and M. Harris, “Why Mali Needs a New Peace Deal,” *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*, 2020. <https://www.csis.org/analysis/why-mali-needs-new-peace-deal>
- [31] International Crisis Group, “Mali: Enabling Dialogue with the Jihadist Coalition JNIM,” *Crisis Group*, Dec. 10, 2021. <https://www.crisisgroup.org/af-rica/sahel/mali/306-mali-enabling-dialogue-jihadist-coalition-jnim>

- [32] International Crisis Group, "Speaking with the 'Bad Guys': Toward Dialogue with Central Mali's Jihadists," *Crisis Group*, May 28, 2019. <https://www.crisis-group.org/africa/sahel/mali/276-speaking-bad-guys-toward-dialogue-central-malis-jihadists>
- [33] International Crisis Group, "Central Mali: An Uprising in the Making?," *Crisis Group*, Jul. 06, 2016. <https://www.crisisgroup.org/africa/west-africa/mali/central-mali-uprising-making>
- [34] Mirjam de Bruijn and Han van Dijk, *Arid Ways*. Purdue University Press, 1995.
- [35] I. Yahaya and M. Zapata, "Regions at risk: Preventing Mass Atrocities in Mali," Simon-Skjodt Center for the Prevention of Genocide, 2018. Available: https://www.ushmm.org/m/pdfs/Mali_Report_English_FINAL_April_2018.pdf
- [36] International Crisis Group, "Reversing Central Mali's Descent into Communal Violence," *Crisis Group*, Nov. 09, 2020. <https://www.crisisgroup.org/africa/sahel/mali/293-enrayer-la-communautarisation-de-la-violence-au-centre-du-mali>
- [37] Mopti Közép-Maliban található régió, a legtöbb civil áldozat ebből a régióból kerül ki
- [38] M. Bøås and N. Rupesinghe, "Local Drivers of Violent Extremism in Central Mali," Norwegian Institute of International Affairs (NUPI), 2019. Available: <https://www.nupi.no/en/content/download/20508/file/Rapportex20tremismeanglais-versionfinale.pdf?inLanguage=eng-GB&version=6>
- [39] D. Eizenga and W. Williams, "The Puzzle of JNIM and Militant Islamist Groups in the Sahel," *Africa Center for Strategic Studies*, 2020. <https://africacenter.org/publication/puzzle-jnim-militant-islamist-groups-sahel/>